

activities. It is emphasized that an important component of this process is the role of the teacher as a coordinator who facilitates the development of these skills. It has been established that, based on the State Standard of Primary Education, students should learn the skills of asserting their rights, helping others, and developing ethical behavior. It has been found that postgraduate teacher education should be focused on the development of competencies that help teachers support students in difficult life situations and facilitate their adaptation to society. The importance of taking into account the formation of social competence in the professional standards of primary school teachers is emphasized. It is noted that teacher training in this area is an important part of their professional development and contributes to the successful adaptation of younger students to the social environment.

Key words: primary school teacher training; social competence; primary school students; postgraduate education; quality of education; use of ICTs.

УДК 378

Ірина Чистякова

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-8645-510X

Сергій Харченко

Сумський національний аграрний університет
ORCID ID 0009-0005-7408-036X

Володимир Латишев

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0003-3302-7958
DOI 10.24139/2312-5993/2025.01/330-340

ТЕХНОЛОГІЇ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ США

У статті визначено та охарактеризовано технології виховання учнівської молоді в системі позашкільної освіти в США. Зазначено, що ефективні позашкільні програми позитивно впливають на освітні результати учнів, відвідуваність школи та соціально-емоційне навчання. Участь учнівської молоді в позашкільній діяльності визначено як важливий аспект освітнього досвіду. З'ясовано, що позашкільні програми продовжують час навчання учнів. Політики мають намір використовувати їх для сприяння освітній рівності та зменшення навантаження з догляду за дітьми на родини, тим самим максимально розширюючи роль шкіл як основних осередків виховання у розвитку когнітивних та некогнітивних здібностей учнів. Виявлено провідні технології виховання учнівської молоді в системі позашкільної освіти США: технології взаємопов'язаного навчання, технології STEAM-освіти, мережеві технології та технології цифрової рівності.

Доведено, що позашкільні програми є невід'ємною складовою екосистеми навчання – вони мають здатність долати розриви, які існують щодо доступу до додаткових можливостей для навчання, турботливих наставників, ресурсів і мереж однолітків, що можуть викликати в молоді захоплення здобуттям знань.

Це яскравий приклад галузі, яка повністю прийняла реальність того, що навчання відбувається як у класі, так і поза ним. Гнучкість позашкільних програм дозволяє молоді використовувати години поза школою для того, щоб пов'язати їхні інтереси з навчанням, а також поглибити засвоєння шкільного матеріалу.

Ключові слова: технології виховання, позашкільна освіта, система позашкільної освіти, США.

Постановка проблеми. Діти проводять у середньому 80% свого дня поза школою, що спонукає політиків забезпечувати розширені можливості для навчання поза межами звичайного шкільного часу. Позашкільні програми стали цінними ресурсами, що забезпечують академічну підтримку, збагачувальні заходи, можливості для розвитку робочої сили, наставницькі стосунки тощо. Ці програми спрямовані на покращення загального розвитку та благополуччя дітей різного віку.

Дослідження постійно демонструють, що ефективні позашкільні програми позитивно впливають на освітні результати учнів, відвідуваність школи та соціально-емоційне навчання. Визнаючи різноманітні потреби дітей та молоді різних вікових груп, якісні позашкільні програми задовольняють їхні академічні, психологічні та фізичні потреби. Регулярна участь у таких програмах пов'язана з нижчим рівнем відсіву та скороченням розриву в успішності, особливо серед учнів з низьким рівнем доходу. Крім того, для старшої молоді позашкільні програми можуть сприяти зменшенню ризикованої поведінки та розвитку навичок готовності до навчання.

Програми позашкільної освіти відіграють дедалі важливішу роль у когнітивному та некогнітивному розвитку учнів, оскільки більшість закладів освіти наразі пропонують такі послуги. Необхідно дослідити, як розвивати такі навички в учнів шляхом спланованої позашкільної діяльності (Cole, Rubin, Feild, and Giles, 2007). Окремі отримані дані свідчать про те, що участь у позашкільній діяльності є показником компетентностей, які мають значення для розвитку успішної майбутньої кар'єри.

Аналіз актуальних досліджень. В американських наукових розвідках зустрічаємо низку праць, присвячених позашкільній діяльності та організації системи позашкільної освіти в США. Так, було проведено шість основних оглядових досліджень впливу позашкільних програм, які включали програми з академічним спрямуванням (Eccles & Templeton, 2002; Fashola, 1998; Hollister, 2003; Kane, 2004; Little & Harris, 2003; Scott-Little, Hamann, & Jurs, 2002). Зауважимо, що в наявних дослідженнях вчені вказують на широке

визначення поняття позашкільної програми та включали програми, які головним чином зосереджувалися на репетиторстві, наставництві, розвитку молоді або наданні комплексних послуг. Варто зазначити, що більшість із них не намагалися здійснити повний або систематичний пошук усіх доказів, і один огляд обмежував включення лише тими програмами, які мають «докази ефективності» або «активні матеріали для впровадження та відтворення» (Fashola, 1998, с. 5, 6). Усі огляди, крім Hollister (2003), включали поєднання експериментальних, квазіекспериментальних і навіть неекспериментальних досліджень.

Серед вітчизняних науковців, які зацентрували увагу на системі позашкільної освіти в цілому і в США зокрема можемо назвати таких, як О. Биковська, М. Бойко, В. Вербицький, О. Єгорова, О. Матвієнко, Ю. Музика, Л. Нос, Г. Пустовіт, Т. Сущенко, Т. Цвірова та ін.

Мета статті – визначити та охарактеризувати технології виховання учнівської молоді в системі позашкільної освіти в США.

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети дослідження використано низку взаємопов'язаних і взємодоповнюючих методів: загальнонаукові – аналіз, синтез, абстрагування, порівняння й узагальнення, що дали змогу з'ясувати особливості організації системи позашкільної освіти в США; конкретно-наукові – історичний, системно-структурний та системно-функціональний аналіз стали основою для характеристики технологій американської системи позашкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Беззаперечним є те, що позашкільні програми подовжують час навчання учнів. Політики мають намір використовувати їх для сприяння освітній рівності та зменшення навантаження з догляду за дітьми на родини, тим самим максимально розширюючи роль шкіл як основних осередків виховання у розвитку когнітивних та некогнітивних здібностей учнів (Gao et al., 2022; Yang, 2021; Zhang et al., 2021).

У результаті аналізу системи позашкільної освіти США можемо зазначити, що позашкільні програми є гнучкими, дозволяючи учням глибше досліджувати свої інтереси; вони мають соціальний характер, об'єднуючи учнів, їхніх друзів і однолітків, які поділяють їхню цікавість; а також збагачують академічно, пропонуючи нові способи залучення учнів до практичної діяльності, що є актуальною, і водночас сприяє розвитку академічних знань та навичок, необхідних на ринку праці.

На підставі отриманої інформації у ході дослідження технологій виховання учнівської молоді в системі позашкільної освіти США визначено провідні, як-от: технології взаємопов'язаного навчання, технології STEAM-освіти, мережеві технології та технології цифрової рівності.

Наголосимо, що з метою допомоги учням у досягненні успіху в майбутньому, необхідно переконатися, що вони можуть скористатися численними можливостями для навчання – як у школі, так і поза її межами, – а також створювати нові середовища, які надихають і залучають їх до процесу навчання. Дослідження показали, що інтереси людини, її однолітки й наставники, а також академічні знання є трьома потужними рушіями освітнього процесу. Взаємопов'язане навчання — підхід до освіти, що ґрунтується на цих дослідженнях — передбачає, що:

- навчання може відбуватися в будь-який час і в будь-якому місці,
- воно має бути релевантним для молоді, щоб подолати прогалини в можливостях і залученні як у суспільстві, так і в школах.

Взаємопов'язане навчання приймає ідею, що навчання відбувається всюди, створюючи таким чином більше точок входу в освітній процес. Це розширює можливості для молоді бути залученою до навчання й відповідає на їхні потреби, ґрунтуючись на інтересах та соціальних зв'язках.

Допомога школярам у розумінні того, як отримані знання стосуються їхнього життя, створення можливостей для практичного навчання, а також поєднання освітнього процесу з їхньою громадою та тим, що їм небайдуже, сприяє залученню до навчання та перетворює більше молоді на людей, які навчаються впродовж усього життя.

Означений підхід до освіти передбачає навмисне поєднання навчання, що часто відбувається в окремих незалежних один від одного середовищах – через інтереси, групи однолітків та академічні заняття – використовуючи переваги кожного з них для створення потужного та довготривалого освітнього досвіду.

Завдяки такій інтеграції – посиленій технологіями, які допомагають школярам знаходити нову інформацію, знання та однолітків, що поділяють їхні захоплення – навчання й інтереси поєднуються з академічними досягненнями, професійним успіхом і

громадянською активністю, забезпечуючи більш повноцінний і насичений освітній досвід.

Позашкільні програми чудово підходять для впровадження концепції пов'язаного навчання (connected learning) – залучаючи учнів завдяки орієнтації на їхні інтереси, створенню умов для участі в практичній діяльності, а також забезпеченню можливостей для взаємодії з іншими, хто поділяє їхні захоплення та пристрасті. У позашкільному середовищі інтереси, діяльність і соціальна взаємодія тісно пов'язані з академічним навчанням, громадянською активністю та формуванням навичок, необхідних для працевлаштування, що робить процес навчання більш релевантним для молоді, а знання – змістовними, довготривалими та критично важливими для успіху в дорослому житті.

Нижче наведено кілька прикладів того, як позашкільні програми реалізують можливості пов'язаного навчання, поєднуючи інтереси учнів, мережі однолітків та академічні досягнення:

Молодь, яка відвідує Createch Studio в Міннеаполісі, штат Міннесота, потрапляє у простір, де вона може знімати відео, займатися фотографією, писати й ставити п'єси, опановувати базові інженерні навички та розвивати дизайнерські здібності. Студія є результатом партнерства між Публічною бібліотекою Сент-Пола та Департаментом парків і відпочинку міста Сент-Пол і має кілька компонентів. Один із лабораторних центрів розташований у приміщенні публічної бібліотеки Сент-Пола, а також діють три мобільні лабораторії.

Createch Studio надає молоді доступ до широкого спектру цифрових інструментів, зокрема відеокамер, комп'ютерів, iPad-пристроїв, 3D-принтерів та комп'ютеризованих швейних машин. Програма перебуває на завершальному етапі створення студії звукозапису, де учні зможуть навчитися працювати з аудіообладнанням, а також створювати або реміксувати власні музичні треки. Студія приваблює молодь різними способами: створює безпечний простір для спілкування з друзями, дає можливість знайти однодумців за інтересами та отримати доступ до цифрових інструментів для подальшого вивчення своїх захоплень.

Залучення голосів молоді до формування програми – ще один ключовий чинник, завдяки якому Createch Studio здобула довіру учнів. Під час розробки та впровадження програми було створено підліткову

дорадчу групу, яка висловлювала свої ідеї щодо різних аспектів – як великих, так і дрібних. Підлітки брали участь у виборі назви програми, формулюванні правил, а також у дизайні й оформленні простору, включаючи меблі та кольорову палітру. Програма також активно враховує думку молоді під час формування навчальних занять. Наприклад, танцювальний клас з'явився після того, як учні висловили зацікавленість у цьому напрямі. Один з учнів навіть сам проводив заняття з танців і ділився своєю пристрастю з однолітками.

У той час, коли чимало американців вважають, що випускники середніх шкіл не готові до входження в трудове життя, концепція пов'язаного (connected) навчання максимально використовує усі години доби, усі простори та взаємодії, щоб найкраще підтримати молодь і підготувати її до майбутнього успіху. Багато програм позашкільної освіти приймають і розвивають принципи пов'язаного навчання – вони пропонують гнучке навчальне середовище поза межами шкільного дня, де молодь може слідувати своїм інтересам, спілкуватися з друзями та однолітками, а також поглиблювати знання, здобуті під час уроків.

Отже, позашкільні програми можуть більш цілеспрямовано застосовувати підхід пов'язаного навчання та сприяти створенню рівних можливостей, надаючи молоді доступ до навчальних можливостей до школи, після уроків і влітку, які зацікавлюють їх і залучають до навчального процесу. Поєднання цих зусиль допомагає прокладати шлях до формування суспільства людей, які навчаються протягом усього життя і готові до майбутніх змін і викликів світу.

Мережеві технології – створення середовища, орієнтованого на виробництво, в якому молодь має доступ до цифрових інструментів і може брати участь у діяльності, що включає створення, реміксування та обмін власними проектами.

Дружба та спілкування з однолітками, які мають подібні інтереси, є ключовим елементом повсякденного життя молоді. Спілкування онлайн через ігри, Facebook або Twitter дозволяє молодим людям ділитися ідеями, інформацією та думками. Численні дослідження засвідчили, що навчання – включаючи набуття нових знань і розвиток нових навичок – відбувається в соціальних умовах, у спілкуванні з друзями, однолітками та іншими людьми, яких зустрічають у повсякденному житті.

Коли молодь спілкується з друзями та однолітками, вона активно залучена до обміну думками та уважно слухає, щоб отримати нові уявлення та знання.

Опитування та дослідження показали, що відчуження учнів від школи та освітнього процесу зумовлене розривом між тим, що відбувається в класі, і тим, що відбувається в житті молоді. Діяльність, яка безпосередньо пов'язана з інтересами молодшої людини або вбудована в них, стає захопливою. Молодь більше вкладається в те, чим займається і чого навчається, коли бачить, як це стосується її повсякденного життя. Саме тоді навчання перетворюється на активний процес, у якому учні беруть на себе відповідальність за власне навчання і можуть відчувати силу й натхнення через опанування певного предмета.

Оцінювання літніх навчальних програм у Сан-Франциско (штат Каліфорнія), показало, що учні, які брали участь у програмі Summer Together, вірили, що завдяки участі в цих програмах вони краще навчатимуться в школі. Програми включали як академічні компоненти, так і елементи розвитку, зокрема STEM-програмування, підтримку читання, дослідження на відкритому повітрі та екскурсії.

Позакласні заняття у сфері STEAM (наука, технології, інженерія, мистецтво та математика) стали цінним доповненням до навчальної програми, настільки, що їх часто називають парашколами або відкритими класами, щоб посилити цей процес інтеграції. Концепція полягає не в тому, щоб пропонувати додаткові заняття, а радше у створенні можливості підготувати учнів до майбутнього, в якому технології будуть повсюдними, а нові моделі виробництва вимагатимуть ключових навичок, таких як креативність, критичне мислення та вирішення проблем. Учні не лише отримують знання в певних галузях, але й вчаться застосовувати ці знання на практиці в реальних життєвих ситуаціях.

STEAM-діяльність використовує практичні освітні стратегії, такі як проєктне навчання, які залучають школярів до вирішення відчутних проблем. Робота над конкретними та складними проєктами заохочує застосування теоретичних концепцій у практичних ситуаціях, що робить навчання змістовним.

Багато позашкільних програм пропонують місця, де молодь, яка може не мати доступу до широкосмугового інтернету вдома, може розвивати цифрову грамотність поза навчальним днем, розширюючи

можливості доступу до цифрових технологій як для молоді, так і для їхніх громад. Однак ще важливіше те, як позашкільні програми цілеспрямовано надають молоді можливості та сприяють продуктивній взаємодії в цифровому просторі: не просто будучи споживачами цифрових медіа, але й займаючись створенням контенту, вивченням STEM-навичок, виконанням домашніх завдань та можливостями для культурного самовираження та активної громадянської позиції.

Таким чином, з'являються нові можливості, які можуть посилити роботу з цифрового доступу, яку вже виконують позашкільні програми та державні мережі позашкільної освіти. Національне управління телекомунікацій та інформації розподіляє дві грантові програми за формулою штату: Програму рівного доступу та розгортання широкосмугового зв'язку (BEAD) та Державний грант на планування цифрової рівності. Програма BEAD надає 42,45 мільярда доларів на розширення високошвидкісного доступу до Інтернету у всіх 50 штатах, а також у Вашингтоні, округ Колумбія, Пуерто-Рико, Віргінських островах США, Гуамі, Американському Самоа та Співдружності Північних Маріанських островів.

Програма державних грантів на планування цифрової рівності підтримує створення рішень, орієнтованих на громаду, надаючи ресурси громадським організаціям для допомоги в масштабуванні програм цифрової грамотності.

Позашкільні програми можуть бути ключовими партнерами, і їм наполегливо рекомендується співпрацювати зі своїми державними зусиллями щодо розширення широкосмугового зв'язку, щоб використовувати точки співпраці. Державні мережі позашкільних програм можуть ініціювати відносини з планувальниками широкосмугового зв'язку у своїх штатах, виділяючи роботу постачальників молодіжних програм як точки відправлення для співпраці. Фактично, деякі державні мережі та позашкільні програми вже користуються цими спільними зусиллями, які можна використовувати як моделі.

Наприклад, мережа позашкільних заходів Нью-Гемпшира очолює ініціативу у своєму штаті, щоб забезпечити врахування позашкільних заходів. Мережа Нью-Гемпшира розпочала налагодження відносин та координацію, щоб знайти шляхи інтеграції екосистеми позашкільних заходів у плани цифрової рівності штату.

Вони подають заявки на гранти для реалізації програм та нарощування потенціалу. Узгоджуючи свої ініціативи з ширшими цілями штату щодо цифрової рівності, вони зарекомендували себе як ключові зацікавлені сторони в обговореннях щодо доступу до широкосмугового зв'язку та цифрової інклюзії (Brooks, 2024).

Крім того, мережа позашкільних програм Теннессі (TAN) вважається активом цифрових можливостей у плані цифрових можливостей штату. У співпраці з United Way of Tennessee (UWTN) молодь, яка бере участь у позашкільних програмах, добровільно допомагає некомерційним організаціям із цифровими викликами та наставляє старших жителів Теннессі з питань цифрової грамотності та кібербезпеки. Мережа позашкільних програм Теннессі пілотувала програми цифрової грамотності для учнів середньої школи, які потім розробили навчальні проєкти з кібербезпеки. Як UWTN, так і TAN відгукнулися на можливість прокоментувати план розвитку широкосмугового зв'язку штату, їхні рекомендації були включені, і тепер вони очікують на можливості фінансування (Brooks, 2024).

Мережам позашкільних програм штатів рекомендується переглянути плани цифрової рівності своїх штатів, визначити, де їхня робота може бути застосована, та надати пропозиції щодо того, як позашкільні програми можуть допомогти в реалізації державних планів, зокрема щодо використання фінансування широкосмугового зв'язку. Фактично, багато державних планів вже згадують позитивні установи розвитку молоді. План цифрової зв'язності Джорджії включає різноманітні позашкільні програми та громадські організації, зокрема Girls, Inc., Boys and Girls Clubs of America та Urban League, серед інших. План цифрових можливостей Міссурі виділяє програму 4-H через програму розширення Університету Міссурі як надійний ресурс для сільських районів.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Позашкільні програми є невід'ємною складовою екосистеми навчання – вони мають здатність долати розриви, які існують щодо доступу до додаткових можливостей для навчання, турботливих наставників, ресурсів і мереж однолітків, що можуть викликати в молоді захоплення здобуттям знань. Це яскравий приклад галузі, яка повністю прийняла реальність того, що навчання відбувається як у класі, так і поза ним. Коли лунає останній дзвоник шкільного дня, учні залишають свої класи, але їхня свідомість не вимикається. Гнучкість позашкільних програм

дозволяє молоді використовувати години поза школою для того, щоб пов'язати їхні інтереси з навчанням, а також поглибити засвоєння шкільного матеріалу. Вони ідеально підходять для того, щоб використовувати ті аспекти життя підлітків, які їх найбільше захоплюють, а також для ефективного використання багатьох годин і днів у році, коли вони не перебувають у школі.

Визначено, що найбільш поширеними технологіями виховання учнівської молоді в системі позашкільної освіти в США є технології взаємопов'язаного навчання, технології STEAM-освіти, мережеві технології та технології цифрової рівності.

Дана наукова розвідка не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. А відтак, подальшого вивчення вимагають питання змістово-процесуальних основ виховання учнів основної школи в системі позашкільної освіти США.

ЛІТЕРАТУРА

- Brooks, Leslie (2024). Afterschool is increasing digital opportunity: Here's how. URL: https://www.afterschoolalliance.org/afterschoolsnack/Afterschool-is-increasing-digital-opportunity-Here-s-how_05-28-2024.cfm
- Cole, M.S., Rubin, R.S., Feild, H.S. & Giles, W.F. (2007). Recruiters' perceptions and use of applicant résumé information: Screening the recent graduate. *Applied Psychology: An International Review*, 56(2), 319-343.
- Eccles, J. S., & Templeton, J. (2002). Extracurricular and other after-school activities for youth. In W.S. Secada (Ed.), *Review of Research in Education*, 26, 113–180. Washington, DC: American Education Research Journal.
- Fashola, O. S. (1998). *Review of extended-day and after-school programs and their effectiveness*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University, Center for Research on the Education of Students Placed at Risk (CRESPAR)
- Gao, W., Zhou, J.T., & Li, Z. X. (2022). Afterschool service in compulsory education against the backdrop of the implementation of the double reduction policy: Challenges and coping strategies. *China Educational Technology*, 2022(5), 35-41
- Hollister, R. (2003). *The growth in after-school programs and their impact*. Washington, DC: The Brookings Institution.
- Kane, T. J. (2004). *The impact of after-school programs: Interpreting the results of four recent evaluations*. Working paper. New York, NY: W.T. Grant Foundation.
- Little, P., & Harris, E. (2003). *A review of out-of-school time program quasi-experimental and experimental evaluation results*. Out-of-School Time Evaluation Snapshot: Number 1. Boston, MA: Harvard Family Research Project
- Scott-Little, C., Hamann, M. S., & Jurs, S. G. (2002). Evaluations of after-school programs: A meta-evaluation of methodologies and narrative synthesis of findings. *American Journal of Evaluation*, 23(4), 387-419
- Yang, W. D. (2021). Evidence-based evaluation of after-school programs in the United States. *International and Comparative Education*, 2021(8), 64-70.
- Zhang, W. P., Fu, W. D., L, W., & Zeng, X. (2021). Can after-school service in primary and secondary schools promote educational equity: Based on 32 counties

(districts) in 6 provinces (autonomous regions) in China. *China Educational Technology*, 2021(11), 16-23.

SUMMARY

Chystiakova Iryna, Kharchenko Serhii, Latyshev Volodymyr. Technologies of school student upbringing in the U.S. afterschool education system.

The article identifies and characterizes the technologies of school student upbringing within the U.S. afterschool education system. It is noted that effective afterschool programs have a positive impact on students' educational outcomes, school attendance, and social-emotional learning. Student participation in extracurricular activities is defined as an important aspect of the educational experience. It is established that afterschool programs extend students' learning time. Policymakers intend to use these programs to promote educational equity and reduce the caregiving burden on families, thereby maximizing the role of schools as primary institutions in fostering the development of students' cognitive and non-cognitive abilities.

The leading technologies of school student upbringing within the U.S. afterschool education system are identified: connected learning technologies, STEAM education technologies, network-based technologies, and digital equity technologies.

It is proven that afterschool programs are an integral component of the learning ecosystem – they have the capacity to bridge existing gaps in access to additional learning opportunities, caring mentors, resources, and peer networks that can spark a passion for knowledge among youth. This is a vivid example of a field that has fully embraced the reality that learning takes place both inside and outside the classroom. The flexibility of afterschool programs allows young people to use out-of-school time to connect their interests with learning and to deepen their understanding of school subjects.

Key words: upbringing technologies, afterschool education, afterschool education system, USA.